

Del tractament arxivístic dels fons notarials. Aportacions, o quasi, a un debat

Rafel Ginebra i Molins

Aprofitem la línia iniciada per Lluïsa Cases i Laureà Pagarolas en aquesta mateixa revista¹ per intentar aportar alguns punts de vista que potser podran representar una contribució, ni que sigui modesta, al debat vigent i no resolt sobre la classificació o l'organització, en el sentit més ampli i complet del terme, dels fons notarials.

És una evidència que l'àmbit de l'arxivística resulta de mal «normalitzar», i voldríem pensar que això no és pas degut a cap tendència innata dels arxivers a voler fer les coses a la seva manera, sinó a una inqüestionable complexitat d'allò que cau sota l'àmbit d'actuació dels arxivers, una complexitat derivada de la pràcticament infinita varietat d'ens capaços de generar documentació i la pràcticament infinita varietat de circumstàncies que es donen al llarg dels segles. És això el que ha fet que l'arxivística porti un inqüestionable retard pel que fa a la normalització si la comparem amb altres disciplines properes, com ara la biblioteconomia, i és per això que qualsevol intent de debat científic que pugui portar a un consens s'ha de considerar molt benvingut. I més per tal com, precisament, es pot plantejar aquest debat sobre aspectes conceptuals pel fet que es parteix d'un acord sòlid en els aspectes més concrets i formals. Al capdavant, aquest debat tampoc no s'ha de treure de context ni s'ha de dramatitzar, ja que no deixa de ser un debat sobre l'organització intel·lectual del fons, i a més sobre els nivells més alts del quadre –ningú no qüestiona de forma significativa les sèries clàssiques produïdes pels notaris, sinó l'agrupació intel·lectual d'aquestes sèries, i els nivells superiors.

Així, aquest desacord teòric no és cap obstacle perquè des dels arxius se segueixi aprofundint en l'objectiu prioritari que, més enllà de purismes, és el d'articular sistemes d'organització de fons que permetin el millor grau de recuperació de la documentació i, en última instància, que l'usuari –intern o extern– pugui localitzar i accedir a la documentació i a la informació que li interessa. En aquest sentit, probablement sovint a l'usuari se li podran escapar petits matisos d'estructura intel·lectual dels fons o aspectes terminològics, que li resultaran poc rellevants mentre pugui

plantejar les consultes sobre els fons de forma racional i lògica, i, d'altra banda, sovint l'arxiver es veurà mediatitzat també per aspectes tecnològics que podran obligar, en casos complexos, a aplicar petites ficcions en l'estructura lògica per tal de fer viable la seva gestió tecnològica.

Dit això, i entrant en els punts de desacord, sembla significativament acceptat que la *Norma per a l'elaboració del quadre de classificació dels fons notariais* que va publicar el Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya el 1997 té algunes deficiències fruit de l'ànsia de simplificació que és pròpia de les normes i fruit també probablement d'una certa precipitació. La major part dels aspectes que comportaven que fos de complicada aplicació en alguns casos ja van ser posats de manifest fa un temps per Antoni Mayans i Xavier Puigvert de manera difícilment controvertible, essencialment a partir de situacions reals relacionades amb la documentació notarial que es conserva a la Garrotxa². En el darrer número de *Lligall*, Lluïsa Cases i Laureà Pagarolas reprenen el tema des d'una perspectiva més historicodoctrinal o teòrica, intentant buscar les solucions al conflicte en un retorn a l'essència de la institució notarial. Nosaltres, sense poder competir ni en experiència ni en erudició amb uns ni altres, ens volem limitar només a suggerir alguna reflexió sobre algunes de les precisions de Cases i Pagarolas. D'una banda, perquè alguna de les objeccions pot ser fruit més d'un equívoc terminològic que no pas d'un desacord de fons. De l'altra, perquè cal tenir en compte que, malgrat tot, i sense cap intenció de menystenir aquest aspecte, l'aspecte historicojurídicodoctrinal sobre l'*auctoritas* i sobre els orígens del notariat, tot i ser evidentment molt important, no és l'únic a tenir en compte de cara a establir l'organització i el quadre de classificació. En aquest sentit, de fet, es pot dir que, en relació amb el notariat, com en relació amb moltes institucions i àmbits del coneixement, hi ha com tres nivells de percepció. Per una banda, hi ha el nivell doctrinal o filosòfic sobre la institució, derivat dels acadèmics, els teòrics i els glossadors. Per una altra, hi ha el nivell jurídic, de la legislació positiva o les disposicions formalitzades sobre el notariat. I, finalment, hi ha la realitat, l'actuació dels notaris al llarg dels segles i al llarg del territori català, no com a fet aïllat, sinó com a institució que busca i ocupa un espai dins el funcionament de la societat, condicionat per aspectes i institucions externes, que és el que queda recollit en les consideracions de Mayans i Puigvert i en els catàlegs ja publicats de fons notariais.

Els tres nivells lògicament s'influeixen, però són realment nivells diferents, diferents facetes o representacions de la mateixa institució, i ni tan sols es pot establir una línia unívoca d'influència o de supeditació d'un nivell a l'altre, sinó que hi ha un flux d'influències recíproques entre el pla doctrinal, el pla jurídic i el pla real. Així, el resultat documental sovint pot estar condicionat per aspectes més prosaics que els determinats per la teoria i fins i tot per la legislació. De fet, per establir paral·lelismes es podria dir que la diferència entre els tres nivells és la mateixa que fa que no es puguin comprendre molts aspectes de la rea-

litat del nostre món si només tenim en compte aspectes doctrinals o ideològics sobre la dignitat humana o aspectes legislatius sobre els drets humans, perquè veiem que en molts casos la realitat obvia, sovint tràgicament, aquests aspectes, o, per no anar tan lluny, és el que fa que no es puguin entendre aspectes de moltes institucions si només ens remetem a les construccions acadèmiques o teòriques dels seus primers temps. En el notariat català, com en moltes altres institucions, els aspectes doctrinals, difosos des de Bolonya, es barregen, especialment durant els primers segles, de manera possibilista i pragmàtica amb la influència del règim senyorial, i amb conveniències locals.

I cal no oblidar que l'àmbit directe de l'arxivística no són estrictament els aspectes juridicohistòrics d'una institució, sinó la plasmació real d'aquests aspectes i de l'actuació d'aquesta institució en els testimonis documentals que n'han pervingut, per a l'organització dels quals són rellevants tant els aspectes teòrics i doctrinals de la institució com els aspectes jurídics i jurisdiccionals que en cada època i en cada lloc els poden haver influït, com també els aspectes pràctics de funcionament «rutinari» de la institució. De fet, són aquests els aspectes que bàsicament es reflecteixen en els principis clàssics de l'arxivística –el principi de provenença i el principi de respecte a l'ordre original–, que respondran més a aspectes «reals» que a aspectes doctrinals. Així, cal mirar de no establir necessàriament ruptures on amb tota aparença ni els mateixos notaris productors no n'hi estableixen.

Un dels aspectes debatuts per Cases i Pagarolas que voldríem esmentar per intentar aclarir si el problema és terminològic és l'afirmació que en certa manera sintetitza l'apartat «Notari *versus* notaria»: «*el notari, i només el notari (mai l'escrivania pública o privada), és la persona dotada de "fe pública", d'autoritat, de capacitat per autoritzar documents i, per tant, de generar el que entenem per un "fons documental"*». No acabem de seguir el raonament lògic, en el sentit que no hi ha deducció lògica. Del fet que el notari sigui l'única persona capacitada per autoritzar documents només se'n pot deduir que és l'única persona amb capacitat per generar documents autoritzats, però res no determina de forma irremissible que aquests documents hagin de conformar un «fons documental» en el sentit arxivístic d'agrupació més àmplia de documents relacionats entre ells pel fet d'haver estat produïts orgànicament o reunits i utilitzats per un ens –un productor–, en l'exercici de les seves activitats i funcions³. Creiem que podran conformar-lo o no, i que el conformin o no dependrà de molt diverses circumstàncies, tant històriques com institucionals, com de la pròpia voluntat o actitud dels mateixos productors. El fet que el notari generi fons notariais –en el sentit genèric de documentació notarial, que és potser l'utilitzat per Cases i Pagarolas–, no vol dir necessàriament que cada notari generi un fons notarial.

La casuística ens mostra que en molts casos no s'entén així i que en molts casos, en la mateixa successió de notaris o en l'organització de les

notaries, no hi ha consciència o voluntat de discontinuïtat, sinó que simplement el successor assumeix l'exercici de les funcions de «fe pública» de l'antecessor; hi ha canvi de productor, evidentment, però no necessàriament de «fons arxivístic» des del moment que ni l'ordre originari no estableix cap discontinuïtat significativa. I això, evidentment, sense qüestionar mai la condició de productors dels notaris, sense qüestionar mai que qui té la fe pública i qui autoritza els documents i qui n'és per tant el productor és el notari –en el mateix sentit que qui té autoritat per signar una sentència és el jutge i no per això determina la configuració d'un fons. Evidentment qui autoritza el document és el notari, i és ell qui el produeix, però si aquesta producció s'emmarca dins d'una continuïtat i dins d'una estructura que transcendeix el notari concret, un canvi en l'agent concret de l'autorització no necessàriament ha de determinar un trencament del fons en el sentit arxivístic.

Probablement, a banda dels casos que van inspirar la *Norma* o dels casos aportats per Mayans i Puigvert, un dels casos més clars i potser més extrems són les notaries parroquials, amb l'actuació dels rectors com a notaris dins la demarcació de la seva parròquia. En aquest cas, en autoritzar documents els rectors dispensen fe pública i, disquisicions historicojurídiques a banda, els documents tenen *de facto* la mateixa transcendència i consideració que els autoritzats per una altra mena de notaris.

En succeir-se els rectors, no es reflecteix cap mena de discontinuïtat, i els successius detentors confereixen la mateixa continuïtat a l'actuació notarial que la que confereixen a l'actuació sacramental o pastoral. En aquest cas seria del tot forçat i artificios, i contrari a l'ordre original, pretendre fragmentar la part notarial del fons parroquial en funció de les diferents persones que hagin actuat com a agents de la fe pública. Cada un dels rectors o dels seus representants evidentment serà el productor de la documentació que autoritzi, dels fons –en sentit genèric– que produeixi, però això no suposa que es tracti de diferents fons en sentit estricte, que es tracti de conjunts documentals independents, sinó que formen part d'un conjunt en què l'element de continuïtat és la notaria com a funció associada a la parròquia, que seria el productor del fons en sentit estricte englobant les sèries produïdes pels diferents notaris. Evidentment hi deu haver casos en un extrem oposat, notaris sense una radicació fixa, sense una vinculació a cap notaria, a cap districte o a cap jurisdicció que doni a la seva actuació la condició de continuïtat amb d'altres, i en aquest cas efectivament ens trobaríem que l'actuació d'un notari configura un fons arxivístic. I evidentment hi ha molts casos intermedis en què és complex determinar el grau de completesa o de continuïtat/discontinuitat del conjunt documental produït per un notari en relació amb altres conjunts documentals. I és aquí, en aquesta complexitat, on rau la complexitat del tractament arxivístic d'aquesta mena de fons, una complexitat que resulta innecessari, i inútil, intentar simplificar de forma forçada ni en un sentit ni en l'altre.

Seguint en aquest marc de precisions més terminològiques que conceptuals, pel que fa a la notaria o l'escrivania, al nostre entendre és, efectivament, com diuen els autors de l'article de Lligall, «l'oficina o el despatx on un notari exerceix la seva missió i atén el servei públic», però creiem poder defensar que tampoc no és només això. Encara que de fet abans d'entrar en aquest aspecte voldríem també posar en qüestió la continuació que els autors donen a aquesta frase: «... i pot anar des del pobre "ase" o somera itinerant del senyor Raimon Noguera fins a l'edifici que acollia les escrivanies de Vic». No voldríem frivolitzar, però tot i que no coneixem les interpretacions que es puguin haver donat a la llei del notariat de 1862⁴, aquesta sembla donar un caràcter una mica més elevat a la notaria. Així, quan l'article 3 diu que «cada partido judicial constituye distrito de Notariado, dentro del cual se crearán tantas Notarías cuantas se estimen necesarias para el servicio público», no veiem clar que la llei estigui pensant, si se'ns permet emprar les mateixes imatges dels autors de l'article, ni en ases ni en edificis. El mateix sembla desprendre's de l'article 4: «Al tiempo de la creación de las Notarías, fijará el Gobierno el punto de residencia de cada uno de los Notarios». Una notaria semblaria que és una entitat abstracta, organico-institucional. L'article 8 diu que «los Notarios podrán ejercer indistintamente dentro del partido judicial en que se halle su Notaría», i és aquí on entraria, si de cas, i si se'ns permet, l'ase que permetria al notari exercir indistintament dins del partit judicial en què es troba la seva notaria, que per tant no va pròpiament amb el notari i no és l'ase mateix. Amb el notari hi va l'*auctoritas*, però no la notaria.

En qualsevol cas, com dèiem, el concepte va més enllà de l'oficina o el despatx, i el concepte també té, o pot tenir en molts casos, una dimensió de dret, de jurisdicció, que és la que consagra de manera formal la llei de 1862, però que també es dóna en els períodes anteriors a la supressió dels drets jurisdiccionals. Només així té sentit, per exemple, la clàusula amb la qual el 1315 el bisbe de Vic, en cedir a Jaume II la jurisdicció civil sobre la partida jussana de la ciutat de Vic, es reté, diu, «*nobis et dictae ecclesiae Vicensi, scribaniam comunem et publicam quae est et esse consuevit in dicta civitate, terminis et parochia, cum omnibus ad ipsam scribaniam pertinentibus*»⁵.

El bisbe no es reté, evidentment, un lloc, una oficina, sinó una funció, un dret. I és precisament aquest concepte jurisdiccional d'escrivania el que confereix institucionalitat a moltes escrivanies, el que els confereix entitat i continuïtat. És el cas de notaries senyoriales com les que certament van inspirar aspectes de la *Norma* per a l'elaboració del quadre de classificació dels fons notariales. En aquest cas, efectivament, creiem que l'escrivania configura un conjunt documental coherent i continu que transcendeix l'actuació dels notaris que la serveixen, i en aquest cas tot i que, diguem-ho un cop més, el productor evidentment se succeeix, el que determina el fons és realment l'escrivania, la notaria, com a exercici d'un mateix dret institucional al llarg del temps, dret que no cal con-

fondre amb l'*auctoritas*, sinó que és la potestat d'exercir-la en una demarcació jurisdiccionalment concreta. Amb això, evidentment, qüestionem Cases i Pagarolas quan afirmen amb taxativitat «és del tot insostenible que "l'arxiu de la notaria tenia una entitat que transcendeix de l'actuació de cada un dels notaris que la van regir"». Defensem que possiblement hi ha casos en què realment el notari se sotmet a una estructura, a una funció, a una continuïtat, determinada per una notaria com a exercici d'una funció.

Això ens resulta, particularment, bastant inqüestionable en el cas de notaries parroquials i, com hem dit, també en el cas de notaries associades a jurisdiccions de caràcter feudal. Tot i deixant ben clar, un cop més, que d'altra banda hi ha altres ocasions en què realment no es pot sinó fer prevaler de forma exclusiva la figura del notari com a configurador de fons arxivístic, especialment en casos en què es dona la plena patrimonialització dels llibres notaries, per exemple, aspecte que no es dona en notaries parroquials o en notaries senyorials com la de Vic, en què la propietat roman a mans de la institució titular de l'escrivania, la qual pot cedir-ne o arrendar-ne, si de cas, la gestió, com és el cas en l'escrivania pública i comuna de la ciutat, terme i parròquia de Vic⁶. I invocar, com fan Cases i Pagarolas, que «molts fedataris, en traslladar-se a un altre indret o a una demarcació diferent s'emportaven amb ells els seus llibres malgrat les normatives imperants que els ho prohibien» i que «fins i tot a les escrivanies públiques, on hi havia obligació expressa de deixar-hi els registres autoritzats pels seus escrivans, en més d'una ocasió aquesta obligació no era respectada», evidentment no serveix de cap justificació, ja que el fet d'infringir la llei no pot redundar en benefici de l'infractor respecte a la llei infringida, i no per haver-se apropiat indegudament d'uns protocols aquests deixen de formar part, arxivísticament, del fons al qual corresponguin. I des del moment que els mateixos autors proposen que els notaris s'han d'agrupar dins l'epígraf d'una localitat, això significa també que la documentació d'un notari pot ser fraccionada si aquest canvia de localitat i que per tant el notari i la seva producció és un criteri bàsic, però no incondicionat.

És evident que resulta interessant, tant des del punt de vista del control de fons documentals, des del punt de vista historiogràfic i fins i tot des del punt de vista biogràfic, reconstruir la globalitat de la producció d'un notari, però si en el decurs de la seva actuació el notari va assumir, generant diferents sèries, que la seva producció era diferent segons l'autoritat per la qual actuava, o si va acceptar o reconèixer que no podia disposar lliurement dels seus propis llibres, és que ell mateix assumia que en certa manera la seva *auctoritas*, la seva facultat d'administrar fe pública, estava supeditada o al servei de funcions institucionals més enllà de la seva pròpia persona, i en aquest sentit el conjunt de la seva producció, el seu "fons" en sentit genèric, pot ser simplement una part d'un "fons" en sentit arxivístic, o pot estar fragmentat, amb parts que formin part de diferents fons.

Aquests serien els nostres desacords, puntuals però, ens sap greu reconèixer-ho, bastant fonamentals, pel que fa a l'apartat «Notari *versus* notaria». En tota la resta d'aspectes de l'apartat, sí que hi estaríem essencialment d'acord, per descomptat, així com en la majoria d'aspectes tractats en la resta d'apartats. Així, coincidim plenament amb els autors del "Qüestionament" quan diuen que no té sentit basar la identificació i la classificació de la documentació en l'autoritat per la qual el notari exerceix la seva funció. Això, efectivament, no té sentit quan aquest aspecte resulta poc rellevant per tal com s'invoquen autoritats diferents i redundants com l'autoritat apostòlica i reial.

Sí que té sentit, en canvi, com ja diuen Cases i Pagarolas, quan les autoritats resulten excloents. Així, de nou en el cas de Vic, per exemple, com en d'altres demarcacions en què hi ha un dret de notaria exclusiu vinculat a una jurisdicció, sí que té sentit discriminar entre els documents que un notari autoritza per l'autoritat específica i els que autoritza per les altres autoritats més generals. És a dir, és habitual que molts notaris de Vic detinguin l'autoritat reial, l'apostòlica, i l'autoritat episcopal que és l'única que els permet autoritzar documents al terme de Vic. En aquest cas, els documents que per ser autoritzats dins de Vic són autoritzats necessàriament per autoritat episcopal s'han de considerar «diferents» dels autoritzats fora del terme per les altres autoritats. De fet, amb això no volem dir que siguin necessàriament fons diferents ni estem prejutjant la seva classificació, però evidentment aquest aspecte serà significatiu, molt significatiu, a l'hora d'establir la classificació, i no debades els mateixos notaris configuraven sèries diferents, en el cas de Vic, per als documents autoritzats per autoritat episcopal dins de la ciutat i el seu terme i els autoritzats per autoritat reial o apostòlica fora de Vic. Evidentment, com també evidentment diuen Cases i Pagarolas, no es tracta de categories diferents, sinó que tot són documents amb fe pública, però el cert és que l'autoritat resulta l'element diferenciador que determina les sèries –l'ordre original i sovint fins i tot la provinença–, i és per tant un element a tenir en compte en la classificació, que podrà ser o no determinant.

De l'apartat que amb el títol «Els notaris regents» parla de molts altres aspectes a banda del recollit al títol, un apartat que ens ha resultat particularment interessant i clar, voldríem fer èmfasi en el darrer punt, en què tracta dels «connotaris». Precisament aquest punt reflecteix clarament el sentit de la consideració de la notaria. Cases i Pagarolas, en no admetre aquesta possibilitat, suggereixen que en cas de diferents notaris actuant conjuntament «*els protocols hauran d'ésser atribuïts al notari més antic, bo i indicant sempre l'actuació dels dos notaris i les dates respectives*». Això pot resultar paradoxal ja que, si es considera que el que és determinant és el notari, en aquest cas estem atribuint al «fons» d'un notari documents autoritzats per un altre notari que no té cap supeditació a l'altre. En canvi, la circumstància no suposa cap problema si es contempla la possibilitat de parlar d'escrivania. De fet, Cases i Pagarolas parlen aquí de dos notaris, i es remeten als casos de

Manresa i Puigcerdà. En el cas de Vic, també es dona el fenomen, tal com consta al catàleg elaborat per Casas i Ollich⁷.

En molts casos, la connotaria deriva del fet que l'escrivania ha estat establerta conjuntament a dos notaris –és cas paradigmàtic el de Pere Mas i Nicolau Mateu, que comencen a actuar el 1353⁸. En aquest cas resulta poc operatiu, i institucionalment equívoc, voler fer prevaler els notaris si estan compartint una notaria i generant un sol fons de forma conjunta i virtualment indiferenciada i, a més, van rebre la notaria de forma simultània i, per tant, no es pot invocar prelación. Però és que hi ha casos en què els notaris no són dos, sinó més; hi ha casos en què se'n documenten almenys tres i, en d'altres, almenys quatre⁹, i sense que això signifiqui que aquests són els únics que hi intervenen, perquè com se sap en molts llibres notariais antics resulta difícil establir l'atribució perquè hom s'ha de basar en l'existència esporàdica, en certes tipologies documentals, de fórmules que recullen el nom del notari, sense que hi hagi atribucions formals del volum. En aquests casos, resulta realment molt arbitrari adjudicar el volum a un o altre notari si no és que es demostra que respon a una preeminència significativa.

Finalment, en el darrer apartat, «La producció documental», no podem sinó estar plenament d'acord amb els comentaris que fa a la proposta de classificació de la *Norma*, certament estranya. En l'únic que dissentiríem és en el fet de desaconsellar l'establiment d'un mínim quadre de classificació¹⁰. La complexitat de la institució no és inconvenient, ans al contrari, per tendir a establir unes línies d'organització de les tipologies de sèries notariais, que evidentment haurien de ser prou àmplies i prou obertes per encabir les variants i casuístiques locals (que potser no són en el fons tan significatives), però que servirien per a tendir a identificar, clarificar i unificar el que són simplement variants terminològiques i per a tendir a facilitar la comprensió dels continguts dels fons i de les sèries per part dels usuaris.

Probablement no és necessari que ens estenguem més, ja que precisament volíem tractar o intentar matisar, fins on la nostra capacitat ens ho permet, aquests aspectes més taxatius del plantejament de Cases i Pagarolas. En síntesi, el que és comunament acceptat és que resulta impossible enquadrar en normes simples o simplistes una realitat tan complexa com és el notariat i, consegüentment, la documentació notarial. Tanmateix, en el desacord que hi ha sobre la consideració de la relació notari-notaria o de la preponderància o no d'un aspecte sobre l'altre no podem sinó defensar una posició essencialment realista i pragmàtica, desmarcant-nos de postures rígides en un o altre sentit. De fet, això ni tan sols resulta una aportació al debat, perquè en el fons tant des de la *Norma* com des del "Qüestionament" s'assumeix que hi ha casuístiques diferents a la línia que respectivament es defensa (des del "Qüestionament", tot i establir la prioritat del notari, creiem entendre que s'assumeix també de manera tàcita que la notaria de vegades té una entitat integradora de la documentació de diferents notaris), però el que

voldríem és precisament formalitzar aquesta obvietat. L'*auctoritas* és un fet essencial en el notariat, però no és l'únic factor, i no és necessàriament el factor determinant a l'hora d'establir els límits i l'articulació d'un fons notarial. Altres factors, com ho són el marc jurídic en què actuï el notari i les servituds o les supeditacions que el mateix notari accepti i assumeixi en la seva actuació, seran també determinants en la configuració del fons. Això vol dir que efectivament hi haurà casos en què el notari serà l'únic factor rellevant i en què el notari determinarà el fons (sempre parlant en termes arxivístics), mentre que hi haurà casos en què els altres factors seran prou rellevants i mediatitzaran de forma prou significativa l'essencialitat del notari i que determinaran per ells mateixos la configuració del fons i la seva organització o classificació.

I tanmateix això no ha de ser en absolut un obstacle de cara a aprofundir en la normalització de l'organització d'aquests fons, però és cert que aquesta normalització s'ha de fer des d'una actitud més prudent, oberta i integradora, encara que això representi fer una norma més complexa, extensa i imprecisa, característiques que lògicament són en principi poc convenients en una norma. L'objectiu pot ser, per tant, trobar el just equilibri que permeti fer una norma que sigui tan clara i precisa, però també tan integradora i adequada, com sigui possible.

Notes

- 1 CASES I LOSCOS, Lluïsa; PAGAROLAS I SABATÉ, Laureà. «Sobre la institució notarial a Catalunya. Qüestionament a la *Norma per a l'elaboració del quadre de classificació dels fons notariaus*». *Lligall*, núm. 19 (2002), pàgs. 73-87.
- 2 MAYANS I PLUJÀ, Antoni; PUIGVERT I GURT, Xavier. «Algunes consideracions sobre la classificació i l'ordenació dels fons notariaus». *Arxius. Butlletí del Servei d'Arxius*, núm. 28 (hivern 2000), pàgs. 1-3.
- 3 En aquest cas, la definició d'ISAD(G), «Conjunt de documents de qualsevol tipologia o suport, produït orgànicament i/o reunit i utilitzat per una persona, una família o un organisme en l'exercici de les seves activitats i funcions», no resulta gaire aclaridora perquè no recull l'aspecte de completesa que en principi es pressuposa al fons i que el diferencia dels nivells inferiors (subfons, sèrie...), els quals, si no, també encaixarien en la definició de *fons*. Aquest aspecte de completesa i de nivell superior sí que queda ben reflectit en el «Model dels nivells d'organització d'un fons» que constitueix l'apèndix A-1 de la mateixa norma (versió catalana, Barcelona 2001).
- 4 *Ley del Notariado*, de 28 de maig de 1862, a la *Gazeta de Madrid* (29/5/1862). Vegeu <http://www.jurisweb.com/legislacion/civil/Ley%20del%20Notariado.htm>.
- 5 Arxiu Capitular de Vic (ACV), calaix 37, IV, núm. 69. Publicat parcialment per GARCIA, Honori. «El notariado en Vich durante la Edad Media». *La Notaría* (1947).
- 6 GINEBRA I MOLINS, Rafel. «Els arxius de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic. Onze segles d'història i cent anys de concentració de fons». *Lligall*, núm. 16 (2000), pàgs. 11-82, esp. pàgs. 34 i s.

- 7 CASES I LOSCOS, Lluïsa; OLLICH I CASTANYER, Imma. *Catàleg dels arxius notariais de Vic*. Barcelona: Fundació Noguera, 1986. Vegeu, per exemple, pàg. 157, nota 113, i pàgs. 158, 159, 162, 163... Amb tres notaris, vegeu pàg. 160.
- 8 Els dos notaris comencen a actuar, segons els llibres que se'ns han conservat, el 1353, de forma virtualment simultània, i van rebre les escripturacions en establiment el 1362 (ACV, calaix 38, núm. 11).
- 9 ACF-239, de 26/12/1346 a 23/12/1347, en què es documenta la intervenció com a notaris de Bernat Salat (17 calendes de febrer, 7 calendes de març, nones de juliol...), Bernat Mateu (4 calendes de febrer, 17 calendes d'octubre...) i Bernat de Puigllong (nones de juliol...); ACF-344, de 24/01/1345 a 16/12/1345, on es documenten, com a notaris, Bernat Mateu (4 idus d'agost...), Francesc Puig (3 nones d'abril...) i Bernat Salat (18 calendes de febrer, 2 idus de febrer...); ACF-345, de 28/12/1345 a 23/12/1346, amb els mateixos notaris, i ACF-346, 25/12/1345 a 19/12/1346, amb els mateixos notaris, Mateu, Puig i Salat, però en el qual intervé a més Joan de Fontcoberta; a ACF-347 només hem documentat Bernat Mateu i Bernat Salat, però és possible que hi intervingués algun dels altres; a ACF-348, de 28/12/1347 a 28/12/1348, es documenten almenys Bernat Mateu, Bernat de Puigllong i Joan de Fontcoberta; a ACF-349, de 09/03/1349 a 18/12/1349, es documenten almenys Bernat Mateu i Joan de Fontcoberta; a ACF-353, de 29/12/1349 a 29/12/1350, intervenen almenys Bernat Mateu, Joan de Fontcoberta i Pere Simon Aixameno, igual que a ACF-354; a ACF-382, de 29/12/1350 a 20/12/1351, intervenen Joan de Fontcoberta, Berenguer de Molí i Pere Simon Aixameno, al següent només es documenta Aixameno i Fontcoberta...
- 10 Segons paraules dels autors, «*en el cas hipotètic d'establir un mínim quadre de classificació de les diferents sèries notariais —fet que desaconsellem—...*» (pàg. 83).

Resumen

En 1997 se publicó la *Norma para la elaboración del cuadro de clasificación de los fondos notariales*, y algunos de los aspectos que proponía fueron contestados muy pronto. Para profundizar en la cuestión, abordada también en el número 19 de esta misma revista por Lluïsa Cases y Laureà Pagarolas, y al objeto de hacer aportaciones a algunos de los aspectos de la polémica, el artículo analiza el concepto de fondo archivístico aplicado a la documentación notarial y el concepto de notaría, aspectos capitales para avanzar en el establecimiento de un consenso en la clasificación y la descripción de los fondos notariales, de los cuales los archivos catalanes conservan uno de los conjuntos más ricos en lo que se refiere a cronología y compleción.

Résumé

L'année 1997 a vu la publication de la *Norme pour l'élaboration du cadre de classement des fonds notariés*, et certains des aspects que celle-ci proposait ont été rapidement contestés. Pour approfondir la question, abordée également dans le numéro 19 de cette revue par Lluïsa Cases et Laureà Pagarolas, et de manière à contribuer à nourrir certains aspects de la polémique, l'article analyse le concept de fonds archivistique appliqué à la documentation notariale et le concept d'institution notariale, tous aspects fondamentaux pour avancer dans l'établissement d'un consensus en matière de classement et de description des fonds notariés, dont les archives catalanes conservent l'un des plus riches ensembles en termes de chronologie et de complétude.

Summary

The *Standard for Drafting the Classification Chart for Notarial Collections* was published in 1997. Some of the aspects proposed by this standard were contested very quickly. In order to more thoroughly analyse the issue, which was already addressed by Lluïsa Cases and Laureà Pagarolas in issue no. 19 of this magazine, and in order to contribute to some of the aspects of the controversy, the article analyses the concept of archival collection applied to notarial documents and the concept of the notary's office, which are fundamental aspects for advancing in the establishment of a consensus in the classification and description of notarial collections, of which the Catalan archives preserve one of the richest set in terms of chronology and completeness.

